

ԱՅՐԵՎԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ ընթերցող հասարակութեանը յայտնի է, որ նորեւս «Մշակի» մէջ մի քանի երիտասարդ ոյժեր ուղղակի և շեշտակի հարց և պահանջ դրին «Հորիզոն» թերթին առացուցանելու, որ «Մշակը» իր զեկավարի հետ ռազմի գուածան, դանուչիկ, մատնիչ է եղել, ինչպէս շարունակ կրկնել է «Հորիզոնը» իր էջերում, որ «Մշակը» նոյնպիսի ուղղութեան թերթ է, ինչպէս «ԽօօօԵ Վրեմյա», «Յօմինա» և այլն, ինչպէս յայտնեց «Հորիզոնը», և ներկայացնել այդ բոլոր մեղադրանքների համար փաստեր ու դուռը կումնաներ:

«Մշակը» վերջերս մնադրել էր Դաշնակցութեանը երկու հարցում: Առաջին, որ նա սեպարատ բանակցութիւններ է վարել Բ. Դրան հետ, և երկրորդ, որ նա աշխատել է Պօղոս Նուպար փաշային հեռացնել իր սատնամ պատրամաւրական կոչումից:

«Հորիզոնը» աւելացնում է, որ այդ երկու կէտերն էլ հերքելու հն կօմպետենտ աղքիւրծիչ: Ապա համեմատում է նա «Մշակի» այդ նեղագրականը՝ ուղղված Դաշնակութեան ները: Նրանց համար չը կայ միջոցների խորութիւն, որովհետ ներելի է ամեն բան հասարակական գործունէութեան մըցադաշտում: և մատնութիւն, և գուածանութիւնը յայտարարում է Ալ Քալամիթը իշխան իշխանութիւն է Աշմար-

Յայտնի է նոյնպէս, որ «Հորիզոնը», և նոյն ընկած, ամենախայտառակ կերպով նահանջեց և յայտնեց, որ նրա խօսքերը ուղղութեան չեն վերաբերում, այլ անհատական բարոյականութեան:

Եւ ահա, երբ Յ. Intimus-ի յօդուածները
սկսեցին մերկացնել «Հորիզոնի» խօսքերի
և մեղավանքների աթողջ խեղճութիւնը և
անբարեխջութիւնը, «Հորիզոնը» մի կերպ
գողարկելու համարի համարի մէջ

ները, զիմիլ է իր երէկվայ համարը մէջ (№ 55) մի շատ ողբախչի մանեօվրի: Մի քանի ժամանակ առաջ «Կովկասի Լրաբեր» կոչված թերթիկը, որի գլուխական տեսակէտից: Մենք այսօր խօսում է և լինձ զրպարագչած թերթիկը, որի գլուխական թերթիկը մէջ բարարագութեան մէջ, բայց շատ լաւ այսուհետ համարակութեան իրանց բաւ- կողմեան մամուլի ուղղութիւնից և համեանուր խայտառակութիւն առաջ բերեն այն կուսակիցութեան համար, որի անունով «Հունիկոնը» այսօր խօսում է և լինձ զրպարագչած թերթիկը, որի գլուխական տեսակէտից: Մենք ապացուցեցինք, որ գոյութիւն չունի այդ պիտի համարական չափ խուլեկանացաւ: մի օրդանի հասարական գիծ հասարական օրդանի համարական մօրալը, եթէ նա, առանձին ուղղութեան և ուղղուականութեան թէ որքան ճիշդ են «Մշակի» հաղորդածն ու պնդածը, դա ես չը գիտեմ: Ենթադրենք, որ ճիշդ չեն այդ տևզեկութիւնները: Ենթադրենք թեմական համայնքների համար: և երկրորդ որ գլխաւորն է՝ աշակերտութեան բացակայութիւնը: Միթէ աստըալանցիք, այդ կապակցութեան անշուշտ զգալի է թէ թեմական իշխանութեան և թէ մանաւանդ ցըված թեմական համայնքների համար: և ապացուցեցինք, որ գոյութիւն չունի այդ պիտի համարական չափ խուլեկանացաւ: մի օրդանի հասարական գիծ հասարական օրդանի համարական մօրալը, եթէ նա, առանձին ուղղութեան և ուղղուականութեան

ցին իրանց թերթիկի մէջ որ շարք յօ-
գուածներ, կը կնելով իմ և «Մշակի» դէմ
բոլոր այն քաշքուկ մեղաքը անքները և
հայոյանքները, որ տարիների ընթացքում
և խոստավանել, որ չէ կարելի հայ իրա-
րանց ասածները հաստատելու փաստե-
րով, և անարգ, սասր զբարարիչներ են
Առաջարկում իմ «Հովիդունի» ներկայ
այնուհետեւ, որ ատար է բացառութեան մասին այնպիսի յատկու-
թիւններ, որ Քալանթարը չի ունեցել,
ուրեմն նա ստում է բացարձակապէս: Ստում
ոչ այն պատճառով, որ նա նո, երկի, սխալ

կան կողմից, կամ թէ չէ նորից գրաւել իր քացիական քաջութիւնն ունենալ. եթէ ոչ, յետ նահանջած առաջին դիրքը և ապացու- ստիպված կը լինեմ օրէնքով ստիպել տպել ցիլ, որ «Մշակը» իր ուղղութեամբ բազ- մեանէ, կը վերաբերէ նրան ևս նման յատ- կերքումն, որի մէջ բացի գրածներից, ըստ և զբարարութիւններին, տեսնելով որ

«Կովկասի Լրաբեր» թերթիկի միակ նպատակն է լէկլամա ստեղծել իրանց համար և ստիպել ինձ «Մշակի» ընթերցողների ու շաբառութիւնը հրատերել նրա գոյութեան

ուրիշ շատ և շատ դասու ճշուարաներ լւանութեանը կը լինեն:

Առաջարկում եմ նաև «Կովկասի Լրաբեր» դէպօւմ, որովհետև զինաթափման թերթիկի խմբագիր-ը բարակի Բ. Յառաջանգութեանը ու վատաքանում են այն ամենքին, իրատ վատաքաւոր բիսկի կենթարկէր նա ուղարկութիւնը հրատերել նրա գոյութեան

ների շարքը:

Վերջինս ընդունել չէ կարող նա ոչ մի դէպօւմ, որովհետև զինաթափման հական օրգանները թունոտ ատելութեամբ հալածում ու վատաքանում են այն ամենքին, որոնք ստորագրաբար սողունի պատրաստական անհասկանալի է, որ ոչ միայն թեմական գպրոցը Աստրախանում անօգուտ մի հիմնարկութիւն է հանուլը թեմի համար, այլ և թեմական վարչական մարդիները որ առաջ

«ՀՈՐԻՑՈՒԵ» Ա.ՉԲԱԿԱԳՈՒԹՅԱՆ ԶԵՐՄԱՐ
«Հորիցում» № 38-ի «Խղճուկ արդարա-
տանաժեակի ընթացքուր», իր հրապարա-
կով փայլում էին «խութկաններ», «իսկա-
կան հայ իրականութեան լիբերալ օրգանի-
զման հայ մարդկով», «դաւաճաններ», «մատ-

է «Կովկասի Լրաբերը», վերագրում է մի «մարդսիստի», առանց սակայն յայտնելու թէ ով է այն անձը և ինչ տեսակ մարդսիստ է, որովհետև Կովկասի Լրաբերի»

թէ ով է յօդուածպիրը, թէ առանձու, հատեաբար, այդ յօդուածները թխվել են միասին «Հորիզոնի» և «Կովկասի Լրաբերի» ընդուն գրել գեմօկրատները:

Այս բոլորը գրել է «Հորիզոնը», գրել է և անց կացը իրքու զուտ սովոր Գրում է նման պատութիւնները ասում են, թէ

կոչումով, նման մի թերթում կաշը կայական մարդարիսները:

«Մշակը» խուլիկանական թերթ է. Նրա զեկավարները մատնիչներ, գաւառաններ, ուսումնառութիւնները այլ է ցոյց տալիս նույն է: Մէկը երգեւալ թշուամի է մի հաւաքուսկութեան գէմ Քիւը դահճիճի նման կուսակցութեան գրութափական մատական արկ թոյնն է թափում աղասապրական աշխան մի մարթի, հասարակական պրօքրէսի

նված զբարարութիւնները ասում են, թէ
Հ. Առաքելեանը գրագող է, խարդախող,
վաշխառու, մեծ դաւագիր, խարերայ, կա-
շառք տառոց իրեն ապացոյց ոչ մի փաստ,
այսպէս, կարծես թէ արդէն բոլորի համար
ընդունված ակիրօմա է, որ «Մշակը» նոյն
է թէ «Русск. Знамя», և թէ նոյնպէս ակ-
րօմա է, որ «Մշակը» «չունի բարոյական

ոչ մի գոկումնատ, այլ ասէկօսէներ, «Հորիշ-
պոնի» գործարանում եփված, և մութ ակ-
նաբեկներ Ս. Յարութիւննանի, Բիւրօյի, Յ.
Մալխաննանի, ուն Դալաբեանի վրա: Իսկ
էին օրն ի բուն տիրող կուսակցութեան
քուբայութ ձուլված այդ բարոյական գա-
ծախել իր համոզումները»: Արդ՝ այս վեր-
մերը հակառակորդ բանակի հասցէին: Իսկ
զի՞ն պարբերութեան անժխտելի ապացոյ-
թէ ինչ միջոցների էր դիմութ նոյն կու-
յագիտական կոստագրայով եք «քող քողը
կուռմածման այդ անհամեմատելի մեծութիւն-
ները հայ և ուրս իրականութիւնների մէջ:
B. Intimus

ԱՄՏՐԱԽԱՆԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԲԱՑՄԱՆ
ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋՀ ԱՄՏՐԱԽԱՆԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԲԱՑՄԱՆ
ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋՀ

վիժուածքը կացնէք ակսիօյայի տեղ և
սրանց հիման վրա՝ կառուցանէք ձեր գաղա-
փարային հակառակորդի դէմ բանակուելու
ու ջնորդողի շէնքը...
Նախ մտէք տարրական դպրոց և յեսոյ
վիժուածքը կացնէք ակսիօյայի տեղ և
սրանց հիման վրա՝ կառուցանէք ձեր գաղա-
փարային հակառակորդի դէմ բանակուելու
ու ջնորդողի շէնքը...
Նախ մտէք տարրական դպրոց և յեսոյ

Սրանից աւելի ծայրայեղ խուլբանական վարժունք և տրամաբանութիւն, դժուար թէ աշխարհում տեսնված լինի: Եթէ յենք գրիչ առէք ձեռքներից:

Այսքանն էլ ձեզ շատ է, եթէ լիելք ու խիզ ունենաք հասկանալու: N.

այս և այն կուսակցութեան դրամները, կաշ-
շառքներ են տուել, գաւաղբութիւններ են
սարքել, բայց փաստեր չենք կարող ներ-
կայացնել, որովհետեւ բէտակցիա է տիրում
հասկանալ և բողոքունիւն ուսւ ծայրայեղ ա-
ջակողվեանների բարոյական դէմքի որպի-
սութիւնը, իբրև քաղաքական գործիչների,
ամենից առաջ պարզ պէտք է լինի մեզ, թէ
նոսչիկութիւն և այլն:

Մեր քննութեան օրիէկտը մի նորաքոյս
թիւնների կողմից վարձել այդ շէնքը,
Մենք կործ ունենք 40-ամենակը բոլորած
փորձեր են եղած զանազան համարական մար-
յիլ, որ էջմիածինը, առանց տեղական մար-
մինների կարծիքը կամ թիւնական ժողովի
կարծիքը իրանալու որոշ վճիռ կայացնէր
թիւնների կողմից վարձել այդ շէնքը,

Որ դասակարգի շահերի պաշտառով մեր անձը
և տիրող կարքերի պատճառով մեր անձը
լուրջ վասնգի կենթարկվի...
Եւ ահա, որպէսզի միանգամ ընդմիշտ խըն-
դիրը արմատականապէս կտրենք, որպէսզի

ի առանձին պատիւ է համարում այդ Հ.
Մէլքիսենի աւտոմօբիլով փողոցները չա-
փել, իրեն նշան իր գեմօվը ատելմի, ևս չեմ
դիմի պետական գատարանի, որպէսովի «տի-
րող կարգերի հնորհիւ նրանց անձը լուրջ
վտանգի չենթարկվի», այլ առաջարկում եմ
կազմել միջնորդ գատարան, չեղոք անձնա-
ւորութիւններից, և այդ գատարանի առաջ
ապացուցել վկաններով, կամ գրաւրապէս
կամ ուրիշ որևէ եղանակով, վերոյիշ-
շեալ զրաբարտութիւնները, միայն այն
պայմանով, որ եթէ չապացուցի, ոչո-
րիզոնը պարաւորվի տպել իր էջե-
րամ գատարանի պատճառաբանեալ որոշումը
և խնդրի ներողութիւնն իր զրաբարտութիւն-
ների համար. Այն ժամանակ էլ հայ երի-
տասարդ մարդսիսանները կը գիտենան ինչ-
պէս վարվէլ աշխատակցե՞լ «Մշակի» մէջ
ինձ հետ, թէ ոչ:

Բայց եթէ «Հորիզոնը» այն պարզ, իրան
համար որևէ վանդից ապահով և արդար
առաջարկութիւնն մերժի, ինչպէս Յովհ.
Թումանեանը մերժեց, եթէ ես առաջարկե-
ցի միջնորդ գատարան, ևս ինձ իրաւունք
կը համարեմ գիմել պետական գատարանին,
և այն ժամանակ ես մեղաւոր չեմ լինի, ե-
թէ գատարանում այնպիսի գատուր մեր-
կացին, որոնք անդառնալի կերպով ընդ-
համուր խայտառակութիւն առաջ բերեն այն
կուսակցութեան համար, որի անունով «Հո-
րիզոնը» այսօր խօսում է և ինձ զրաբար-
տում:

Միջնորդ գատարանէց խոյս տակը ցոյց
կը այց, որ «Հորիզոնի» մէջ նատած և
գրեւը իրանց անձնական կը քերին ծառա-
յեցնողները ընդունակ են ամենալաշ
(lache) վարմունքի, քաջութիւն չունեն
իրանց ասածները հաստատելու փաստե-
րով, և անարգ, ստոր զբարարաիչներ են

Առաջարկում եմ «Հորիզոնի» ներկայ
նամակս իր էջերում աբաստպելու քաղա-
քացիական քաջութիւնն ունենալու եթէ ոչ
ստիպած կը լինի. օրէնքով ստիպել տպել
ներքունն, որի մէջ բացի գրածներից, ուրիշ շատ և շատ գառն ճշմարտութիւններ
կը լինեն:

Առաջարկում եմ նաև Կովկասի Լորեկը՝
թերթիկի խմբագիր-հրատարակիչ Բ. Յա-
րութիւննեանին Յ օրվայ ընթացքում յայտ-
նել, թէ ով է Հ. ծածկանունը, այլապէս ես
ստիպած կը լինի հնթարկել իրան քրէա-
կան գատի, եթէ նա ևս փախչէ միջնորդ
գատարանից:

Եւ որպէս ապացոյց այն բանի, թէ «Հո-
րիզոնի» վարմունքը «Մշակի» վերաբեր-
մամբ զգուելի է թերում շատերին, տպում
ենք ստորև մինը այն բազմաթիւ յօդուած-
ներից, որ մինք շարունակ ստանում ենք
զանազան կողմերից:

Հ. Ա.

«ՀՈՐԻԶՈՆԻ» Ա.ՉՐԱԿԱՊՈՒԹԵԱՆ ԶԵԽՈՒԾԻ

«Հորիզոնը» № 38-ի «Խզուկ արդարա-
ցում» վերսագրով իր ժառանգութուղծ յօ-
դուածում շատ «համոզիչ» կերպով «ապա-
ցուցանում» է գերօկաս գրողներին, որ եթէ
նրանք գրում են «Մշակում», ինչպէս և օրի-
նակ Մակուշ Գորկին գրում է «Русск. Сло-
вник» կամ «Русск. Вѣд.» ու այլն, դա
անհեթեթութիւն է, և միթէ մեր գեմօկ-
րատները, երբ գրում են «Մշակում», «խղճի
խայթ չէին զգում»: Միթէ կարելի է «Մշա-
կը» նոյնացնել վերոյիշեալ լրացիներին:
Միթեթ («Մշակը»), որ չունի բարոյական
նօրմաներ, որ ամեն բառ կարող է ծախել
իր համոզումները, որքան էլ նա լինի «լի-
բերալ կոչումով, նման մը թերթում կա-
րող են գրել գեմօկրատ գրողների բոլոր առար-
կութիւնները»:

Այս բոլորը գրել է «Հորիզոնը», գրել է
և անց կացրել իբրև զուտ սպիտ: Գրում է
այնպէս, կարծեն թէ արդէն բոլորի համար
ընզունված ակսիօմա է, որ «Մշակը» նոյն
է թէ «Русск. Знамя», և թէ նոյնպէս ակ-
սիօմա է, որ «Մշակը» «չունի բարոյական
նօրմաներ» և որ նա ամեն բառ կարող է կարող է
ծախել իր համոզումները: Սրդ՝ այս վեր-
ջին պարբերութեան անժխտելի ապացոյ-
ցով «Հորիզոնը» գալիս է ջարդ ու փշուր
անելու գեմօկրատ գրողների բոլոր առար-
կութիւնները:

Ողորմելի՝ մարդկի, ողորմելի՝ ացտեկները,
որ երբէք չը գիտէք, թէ ի՞նչ էք գրում
կայ առողջ միտք և դատողաթիւն, կայ
տրամաբանութիւն: Ճեղ ով, մը գեմօկրատը
իրաւունք տուեց ճեր իրզուկ ուղեղներից
վիժուածքը կլցնէք ակսիօմայի տեղ և
նրանց հիման վրա՝ կառուցանէք ճեր առ-
ու ջնորդողից շնչքը...

Նախ մտէք տարբական դպրոց և յետոյ
գրիչ առէք ձեռքներդ:

Այսպահն էլ ճեղ շատ է, եթէ խելք ու
խելք ունենաք հասկանալու:

N.

ԱՆԲԱԿԱՐԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

III

Այսպէս, օրինակ, եթէ մենք ուզում ենք
հասկանալ և բնորոշել ուսւ ծայրայեղ ա-
ջակողինանների բարոյական դէմքի որպի-
տութիւնը, իրեն քաղաքական գործիչների,
ամենից առաջ պարզ պէտք է լինի մեզ, թէ
որ զասակարգի շահերի պաշտպաններ և
ինչպիսի դասակարգի շերժ ներկայացու-
ցիչներ են նրանք իրանց ծրագրային ձևե-
տուններով: Ուրիշ խօսքով նրանց բարո-
յական նօրմանները առ հասարակական կօլ-
էկտիվը՝ պիտի բղխեցնել նրանց աշխար-
հանայեացքներից, նրանց սօցիալսկան դա-
շանակագից:

թէ երիտասարդ, պրօքրեսիստ Ռուսիան
և կառում է աջակողթեանների հասարա-
ւան մօրալը որպէս խուլիգանական և
հարիւրեակային, ապա ոչ այն պատճա-
, որ նրանք որպէս սուրբէկոների ի բնէ
ված են խուլիգանական յատկութիւն-
ով, այլ այն հասարակ պատճառով, ո-
հեակ նրանք իդէօլոգներն են բնական
այժմ և նժուայ ֆէօդական Ռուսիա-
Շէակացիոներ ֆէօդակամի, հասուա-
զուկ բիլորատիայի կամ եզովիտական
րականութեան շահերի պաշտպան գոր-
ների և օրգանների համար է, խսկապէս,
զոյտթիւն չունեն բարոյական նօրմա-
ւ Նրանց համար չը կայ միջոցների
ուութիւն, որովհետեւ ներելի է ամեն բան
արակական գործունէութեան մրցադաշ-
մ. և մատութիւն, և գաւաճանութիւն
դաւադրութիւն, և «ազեֆօվչչենա», և
գրօններ, և տմարդի սպանութիւններ
ափարային հակառակորդների շարքե-
մ (իմա Հէքցէնշտէյն և իօլու) և այն և
այլ անապատութիւնը «Հով. Եր.», «Ռուս. Յամա»,
«Անապատութիւնը անապատութիւնը» և այլ-
ում է նոր սիլլէմա:

ա զատեց «Մշակէ» հասարակական ուղ-
թիւնը (աշխարհաճայիշացքը) ուսւա աշա-
մեան մատութիւն, որ գոյութիւն չունի այդ-
ու անջատական գիծ հասարակական օր-
ի ուղղութեան և բարոյականութեան
և:

յժմ մնում է «Հորիզոնին» երկու բան.
Ի յիտ նահանջել իր վերջին գիրքերից
և խոստովանել, որ չէ կարելի հայ իրա-
ութեան «Մշակը» համեմատել ուսւա ի-
շանութեան «Խօ. Եր.», «Ռուս. Յամա»,
«Յամա» թերթերի հետ նաև բարոյա-
կողմից, կա՞ թէ չէ նորից գրաւել իր
նահանջած առաջին գիրքը և ապացու-
, որ «Մշակը» իր ուղղութեամբ բար-
ձ է Սուլօրինը և Պուրիշէվիչի օրգան-
ի շարքը:

Լիրջինս ընդունել չէ կարող նա ոչ մի
քըում, որովհետեւ զինութեակման մի-
տ վասն գաւոր ըստկի կենթարկէր նա
ան Պէտք է ընդունէ նա առաջնը, եթէ
ալը խոստովանելու քաջութիւնը գիրք-
եալ գիտէ նա ապարդիւն յամում մնը
պկանութեան, ովէ իր վերլուծում և սահ-
ու դուռմ նման նշաւակութիւնը գործա-
թեան և իրաւացիութեան աստիճանին:
յառակորդ բանակների գրաւած ազգե-
թիւնների առօրեայ բազխութեանը եռաց-
մ էին նրանց հոգեկան խռովում թու-
որ տրամադրութիւնների կատաղի ա-
ներ և աջ ու ձախ սեռում էին նրանք
և իրականութիւննից ընդօրինակած ըրա-
կան մարգարիտները»;

Մշակը խուլիգանական թիրթ է. նրա
ավարիները մատնիչներ, դաւաճաններ,
ուսչիկներ, խուզարկու բաժանմանքի
դիկաններ են...
Ինձ թէ փոքր, աշակերտ թէ ուսանող,
ունիգենստ թէ սազմիկնայտուկ կրկնում
ու օրն ի բուն տիրող կուսակցութեան
բայցուք ձուլված այդ բարոյական գա-
ռը հակառակորդ բանակի հասցէին իսկ
ինչ միջոցների էր դիմում նոյն կու-
ցութիւնը իր անգամ ձախակողմիան
լառակորդներին լացնելու համար, դա
տութեամբ եղծվել է հորիզոնականների
շատեարից, Թողնենք պատմութեան այդ
էջերը...
Պարսններ, սթափիլնը վերջապէս և հար-
տանք արգարութեան և օթափեցէք ձեզ
ց ախուր անցեալի մոայլ տրամիցիան-
անպէտք բեռը և փոխեցէք ձեր գաղա-
րային հակառակորդի դէմ բանակուելու
անակը:

Հէնց այդ նկատումով էր, որ թոյլ տուի
ձ «Հորիզոնի» հասցէին կաթեգօրիկ հարց
զզելու, վերջապէս ապացուցանել մի ան-
ում մերկ փաստերով և համոզցուցիչ
կում ենտներով, որ «Մշակը» իր գեկա-
րներով գործել է նրանց վերագրված
նը, իսկապէս խուլիգանական յանցանք-
ը՝ մատնութիւն, դաւաճանութիւն, զո-
սիկութիւն և այլն

Մեք քննութեան օբյեկտը մի նորաբոյս
ըրթուկ չէ և ոչ էլ նորսկմակ գրէչներ:
նը գործ ունենք 40-ամեակը բոլորած
ասարակական օրգանի և հարապարակախօս-
րի հետ, ուստի հասկանալի էր միանգա-
ցն ուղղածն հարցի սկզբունքային նշա-
կութիւնն ու լրջութիւնը:

«Հորիզոնը այդ հարցին ամեններն չը
ատասխանեց, չը նայելով որ և Սուլիա-
սանը յատուկ ուշադրութեամբ շնչառ
նը այդ հարցը:

աղին գումարը մեռմ էր առ
, մեռնում էր, սպանվում էր
ու, հանում էր շենքը:

բացվեց թեմական դպրոցը իր
ասարաններով, բայց... շարու
չը ստացվեց, և փոքրիկ դըպ-
ու զոյգու մի կէնտա աշակերտ-
որդից այդ ահագին շինքում և
ոք գոհ էին, որ դպրոց ունեն-
էին վնասում այդ դպրոցիկի
այդ չնչին թիւը չէր աւելա-
ւորներ չը կային, որովհետե,
ուսչ, Աստրախան կարելի էր
և ջրային ճանապարհով, այն էլ
ու, մինչդեռ թեմի ամենախո-
սումը Հիւսիսային Կովկասումն
և ծովի ափերին:

հնարաւորութիւն է նշմար-
ապագայում բացված տեսնել
ըոցը լրիւ գասարաններով. և ի
ու չէ կարող լինել Աստրախանը,
ին որ ընկած է թեմի մի ան-
սչը առաջ չունենանք մի կողմ-
ապեան երկիրը, որը թէ սա-
և թէ տարածութեան տեսա-
ապէս ոչ մի կապ չէ կարող
րախանի հետ. կապը ստեղծ-
ատականօրէն, և դժուարութիւնը
ութեան անշուշտ զգալի է թէ
խանութեան և թէ մանաւանդ
կան համայնքների համար. և
գլխաւորն է—աշակերտութեան
իւմը: Միթէ աստրախանցիք,
այն փոքրիկ խմբակը, որը
է աշխատելու սէր ունի և թէ
կն է համայնքի, որը ամեն
նում է, կամ աւելի ճիշդ ձըգ-
պանելու համայնքի մէջ հայ
ող հրաժարվել տեղական, սե-
ռուներից ի նպաստ աբողջ
գելի գործիչները օր առաջ
ազգել թեմի կենտրոնը, որով-
սը իւնեները թեմի համար են, այլ
ող թեմը աստրախանցիների
ցէք հորը և ինչ պայմաններում
աստրախանի թեմը, և համեմա-
յիս պահանջների հետ:
Սկզբովի ափերը, Կուբանի,
Թերեքի, Դաղստանի նա-
միակ ընկած Աստրախանը:
Լորոսույսկը Եր բազմամարդ
դասակարգով, Եկատերինովա-
յքի լեռներում հայ գիւղացիու-
սիրը, այս չէրքեզախօս հայա-
ու արդիւնաբերութեամբ հայ ա-
ռաջու, Մօղեկ, Ղզլար, Սուրբ
աղավազ, Մայկով և այլ տեղե-
նմիջական կապ ունեն երկա-
րիար հետ, և կենտրոն հաս-
պէտք է գործադրել ոչ աւել
ուկ Աստրախան համելու հա-
ժամանակ և զրամ է հարկաւոր
մասսայի համար, որը տալու
թեան գլխաւոր կօնտինգենտը:
որ, որ այս բոլորը այնքան
արցեր են, որ կը իւնաց մօտ,
թաղմամարդ ժողովը լսում
մբակի խրոխտ ձայնը և վըճ-
ակի զեկավարին էջ թիւածին ու-
ղեկու համար, որ չէ կարելի
դպրոցը Աստրախանից, որով-
վաղուց է, որ շինքը պատրաս-
ի սխալ էք արել աւելի ուղիղ՝
եր, ահագին շինք են կառուցել
որել և զրա վրա ուղղութ ին-
ս սխալը դարսել՝ բաց անել
գէսզի նա դատարկ մնայ:

օդարը լաւ պայմաններում կա-
մենաքիչը 300 աշակերտ, եթէ
ենան համար գիշեօթիկ դպրոց
աւելը միայնակ հայ թեմական
ար կարող է մատակարարել ոչ
—500 աշակերտից. վերցրէք
լլարը, Եկատերինովարը, Նո-
և Վլագիկավկազըն ու Մայ-
ձեզ համայնքներ, որոնք առ-
—500 աշակերտ կը տան բոլորը
և Աստրախանը ինչ կարող է

ած, մենք մի փոքր անհանգը-
ւը իմացանք, որ Աստրախանը
ըրութիւն է ուղարկել էջ թիւա-
նույ անհանգստութիւնը փա-
ռինեան չենք կարող երևակա-
հածինը, առանց տեղական մար-
քիքը կամ թեմական ժողովի
անալու՝ որոշ վճիռ կայացնէր
պլոցի տեղի առիթով:

ոք հաւատալ, որ էջմիածինը
ել նաև ամբողջ թեմի կարծիքը
անանայ մըանով, որ աստրա-
քանցման մէջ են թէ թեմա-
թիրում պէտք է լինի, այլ ոչ թէ
ում, այս անախանիդմին պէտք

